

פרשת פקודי - תלמוד גדול או מעשה גדול...

יודע ציור המשכן, וזהו הלימוד איך יצוה, התחיל בכלים תחלה, אבל ענין העשייה מה יקדים במעשה נשכח הימנו, עד כי בצלאל, המיוחד לעשייה, הזכיר אותו. על זה אמר לו משה 'שמא בצל אל היית', כי משה מיוחד לתלמוד ולא למעשה, ובצלאל לעשייה. כלל דבר הדבר, למשה בא הידיעה בענין התלמוד, לפי שהוא מיוחד אל הלימוד, ויש להתחיל בלימוד בדברים שהם עיקרים. ולצלאל המיוחד על המעשה, בא אליו [הידיעה] איך יעשה, ולכך היה יודע בצלאל עשייתם:

המצב האידיאלי שילוב של תלמוד ומעשה

6. תלמוד בבלי מסכת קידושין דף מ עמוד ב
מתני'. כל שישנו במקרא ובמשנה ובדרך ארץ - לא במהרה הוא חוטא, שנאמר: והחוט המשולש לא במהרה ינתק; וכל שאינו לא במקרא ולא במשנה ולא בדרך ארץ - אינו מן היישוב. גמ'... וכבר היה רבי טרפון וזקנים מסובין בעלית בית נתזה בלוד, נשאלה שאילה זו בפניהם: תלמוד גדול או מעשה גדול? נענה רבי טרפון ואמר: מעשה גדול, נענה ר"ע ואמר: תלמוד גדול, נענו כולם ואמרו: תלמוד גדול, שהתלמוד מביא לידי מעשה (נמצאו שניהם בידו).

7. מהרש"א [חדושי אגדות] מסכת קידושין דף מ עמוד ב
קאי אמתני' דהכא דשינוי בה כל שישנו במקרא במשנה דהיינו שני חלקים למודה של תורה ובדרך ארץ הוא מעשה המדות הטובות בקיום שלשתן לא במהרה ינתק ולא ידענא איזה מהן עיקר כדמשמע בקרא דמייתי דאחד מהן עיקר וגדול ביניהם מדלא כתיב וחוטין שלשה לא במהרה ינתקו אלא וחוט אחד שהוא משולש ע"י שנים שעמו לא במהרה ינתק החוט העיקר מהם וע"ז אמר כי כבר נסתפקו בזה ר' טרפון והזקנים איזה מהן עיקר והגדול ביניהם

8. ארץ צבי האדמור מקו"ג' גלוב הרב אריה צבי פרומר - הרב מקו"ג' גלוב (ה'תרמ"ד - כ"ז בניסן תש"ג; 1884 - 2 במאי 1943) היה מרבני יהדות פולין לפני השואה. עמד בראש ישיבת סוכטשוב וישיבת חכמי לובלין. יוזם לימוד המשנה היומית. נרצח בשואה.

וקשה א"כ המעשה עיקר, והלימוד רק הכשר והכנה למעשה, גם מה הגדלות בזה שמביא לידי מעשה, והרי אפילו בדברי חול א"א לעשות שום דבר אם לא קדמה לו הידיעה, וכאן משמע שיש איזו רבנותא בלימוד מחמת שמביא לידי מעשה. אלא הפירוש "גדול הלימוד שמביא לידי מעשה", היינו שהלימוד מביא הארת המוח אל כלי המעשה, ואין הפירוש מחמת שיועד איך לעשות, רק אפילו לומד שנים אוחזין בטלית, שאין לו שייכות כלל למעשה זה, מ"מ הוא פועל להוביל הארת המוח והשכלתו שיבוא לידי מעשה בעיני האמונה וזיכור המידות. וזו רבנותא גדולה, כי כל זמן שהמידות אינן מזוככות אי אפשר לקיים התורה והמצוות, כמוש"כ בשערי קדושה להרח"ו ז"ל, ואפילו אם יודע היטיב הדין אי אפשר לו לקיימו. וע"י עסק בלימוד התורה מזדכך בשרו וחומר, וע"ז יוכל לעשות המצוות כראוי, וזו רבנותא גדולה בכוח הלימוד וסגולתו.

9. חדושי הגרי"ז סימן קצ
ואמר הגר"ח זצ"ל דהנה אנו רואים שכל חוקי התורה מתאימים להנהגת העולם, כמו לא תרצח ולא תגנב, שרציחה וגניבה הם חורבן העולם, וכמו"כ מאכלות אסורות דאיתא ברמב"ם שהם מזיקים לבריאות האדם, ולכאורה הדבר הוא שמכיון שרציחה וגניבה הם חורבן העולם וכדומה, לכן אסרה התורה לעשות כן, אבל האמת הוא להפך, שמצד הנהגת העולם היה יכול להיות ההיפך, שרציחה וגניבה הם יהיו קיום העולם, ואך מפני

1. שמות (פרשת פקודי) פרק לח פסוק כב
וּבְצַלְאֵל בֶּן אוּרִי בֶן חוּר לְמִטָּה הַהוּדָה עָשָׂה אֶת כָּל אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה:

רש"י
(כב) ובצלאל בן אורי וגו' עשה את כל אשר צוה ה' את משה - אשר צוה משה אין כתיב כאן, אלא כל אשר צוה ה' את משה, אפילו דברים שלא אמר לו רבו, הסכימה דעתו למה שנאמר למשה בסיני, כי משה צוה לבצלאל לעשות תחלה כלים ואחר כך משכן, אמר לו בצלאל מנהג עולם לעשות תחלה בית ואחר כך משים כלים בתוכו. אמר לו כך שמעתי מפי הקדוש ברוך הוא. אמר לו משה בצל א-ל היית, כי בוודאי כך צוה לי הקדוש ברוך הוא, וכן עשה המשכן תחלה ואחר כך עשה הכלים:

2. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף נה עמוד א
אמר רבי שמואל בר נחמני אמר רבי יונתן: בצלאל על שם חכמתו נקרא. בשעה שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה: לך אמור לו לבצלאל עשה לי משכן ארון וכלים, הלך משה והפך, ואמר לו: עשה ארון וכלים ומשכן. אמר לו: משה רבינו, מנהגו של עולם - אדם בונה בית ואחר כך מכניס לתוכו כלים, ואתה אומר: עשה לי ארון וכלים ומשכן! כלים שאני עושה - להיכן אכניסם? שמא כך אמר לך הקדוש ברוך הוא: עשה משכן ארון וכלים. אמר לו: שמא בצל א-ל היית וידעת!

3. פני יהושע מסכת ברכות דף נה עמוד א
ומאמר זה תמוה, חדא שענין זה שהפך משה לא מצינו במקרא וכמו שכבר הרגישו התוס' בזה וכל מפרשי אגדה, ועוד שלא פירש מה עלה בדעתו של משה שהפך ח"ו דברי אלקים חיים.

4. פני יהושע מסכת ברכות דף נה עמוד א
והנראה בזה לפי שבתחלת פרשה תרומה שצוה הקדוש ברוך הוא למשה על מעשה משכן הזכיר לו תחלה המשכן כדכתיב ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם וכתיב נמי בתריה ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו הרי שהקדים משכן לכלים, אלא שבאמת אין בזה הכרע למעלות קדימת המשכן לכלים לפי שדרך להקדים הכלל קודם הפרטים ואם כן אדרבה כיון שבענין ציווי פרטיות המלאכות בעצמותם הקדים ארון וכלים קודם מלאכת המשכן אם כן על כרחך נאמר באחד משני פנים או שנאמר דאין כאן קדימה כלל בענין סדר המלאכה ומש"ה הקדים פעם אחת המשכן לכלים ואח"כ כלים למשכן לומר דכולם שוין... או שיש לומר דמה שהקדים הקדוש ברוך הוא ארון וכלים למשכן היינו דרך חשיבותן שהארון והכלים קודש קדשים ומש"ה היו נושאים בכתף ולפיכך שייך להזכיר בענין הציווי החשוב חשוב קודם, משא"כ לענין סדר המלאכה מסתבר טפי להפך הסדר ולהקדים המשכן לארון וכלים משום דקי"ל מעלין בקדש

5. גור אריה שמות (פרשת פקודי) פרק לח פסוק כב
אפילו דברים שלא אמר לו רבו וכו'. ואם תאמר, ומשה למה לא ציווה לעשות המשכן קודם, יש לומר דמשה היה מקדים את הכלים, דהרי הכלים הם חשובים מן המשכן, כמו שמוכיח שהכלים משא בני קהת (במדבר ד, טו), והמשכן במשא בני מררי (שם שם לא - לב), ובני קהת היו חשובים מן בני מררי, ויש להתחיל בעיקר. אבל בענין המעשה, יש להקדים את המשכן, מפני שהמשכן הוא שמירת הכלים. ולפיכך בצלאל אשר היה ממונה על המעשה, בא אליו הידיעה לעשות את המשכן קודם. אבל משה דהיה ממונה על הלימוד בלבד, והיה

בכוונה רעה צריך כפרה, 'מי שנתכוון להעלות בשר חזיר על אחת כמה וכמה' - שנדון על המחשבה והמעשה, והיינו כדאמרינן התם (מ.): 'מחשבה שעושה פרי מצרפה למעשה'. כיוצא בדבר אתה אומר וכו' ומה מי שנתכוון לעלות בידו בשר טלה, ועלה בידו בשר חזיר, כגון חתיכה ספק של שומן ספק של חלב (-דאיכא ספק חטא במעשה, והמחשבה טובה לגמרי, אפילו הכי:) אמר קרא 'ונשא עונו', מי שנתכוון לעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר על אחת כמה וכמה".

16. משנת רבי אליעזר פרשה ט עמוד 163 מחשבה שיש עמה מעשה, הרי היא כמעשה, ומחשבה שאין עמה מעשה, אינה כמעשה, כיצד. רוצח שחישב להרוג, נטל את כלי זינו ויצא ולא השיג חבירו, זו מחשבה שיש עמה מעשה, מעלין עליו כאלו הרגו. חשב ולא נטל את הזיין, זו מחשבה שאין עמה מעשה ואינה כמעשה.

17. משנה מסכת אבות פרק א משנה יז שמעון בנו אומר כל ימי גדלתי בין החכמים ולא מצאתי לגוף טוב אלא שתיקה ולא המדרש הוא העיקר אלא המעשה וכל המרבה דברים מביא חטא:

18. ליקוטי מוהר"ן תניינא תורה ה כי באמת צריכין דייקא לסלק את המוח, כי צריכין להשליך כל החכמות ולעבוד את ה' בפשיטות. כי צריך שיהיו מעשיו מרובין מחכמותו (אבות פ"ג), ולא המדרש הוא העיקר אלא המעשה (שם פ"א). וע"כ צריכין לסלק כל החכמות, ולעבוד את ה' בפשיטות בלי שום חכמות. לא מיבעיא חכמות של שטות, של סתם בני אדם. אלא אפי' חכמות גמורות, אפי' מי שיש לו מוח גדול באמת, כשמגיע לאיזה עבודה, הוא צריך להשליך כל החכמות, ולעסוק בעבודתו ית' בפשיטות. וצריך אפי' להתנהג ולעשות דברים שנראה כמשוגע בשביל עבודת ה', בבחי' (משלי ה) באהבתה תשגה תמיד. שבשביל אהבת ה' צריכין לעשות דברים הנראין כשגעון, כדי לעשות מצותיו ורצונו ית'. כי צריכין להתגלגל בכל מיני רפש וטיט, בשביל עבודת ה' ומצותיו ית'. ולא דווקא מצוה ממש, אלא כל דבר שיש בו רצון הש"י, נקרא מצוה. כי יש תרי"ג מצות, ואלו התרי"ג מצות יש להם ענפים רבים. וכל דבר שיש בו רצון הש"י, שעושים בו נחת לאביו שבשמים, הוא בחי' מצוה. וצריך לגלגל עצמו בכל מיני רפש וטיט, כדי לעשות איזה רצון ונחת להש"י. ואזי כשאהבתו חזקה כ"כ להש"י, עד שמסלק כל חכמתו, ומשליך עצמו לרפש וטיט בשביל עבודתו ית', כדי לעשות לו ית' איזה נחת, אזי הוא טובה להמוחין. כי אזי זוכה להשיג אפי' מה שהוא למעלה מהמוחין,

מעשה ללא מחשבה

19. ישעיהו פרק א פסוק יא - יב (יא) לְמָה לִי רֹב זְבָחֵיכֶם יֹאמֶר ה' שְׁבַעְתִּי עֲלֹת אֵילִים וְחִלְבֵי מְרִיאִים וְדָם פְּרִים וְכִבְשִׁים וְעֲתוּדִים לֹא חִפְצָתִי: (יב) כִּי תִבְאוּ לְרֵאוֹת פְּנֵי מִי בִקֵּשׁ זֹאת מִיְדֵיכֶם רִמְסֵ חֲצָרֵי:

שהקב"ה הסתכל בתורה, וחוק התורה הוא שדברים אלו אסורים המה, ברא את העולם באופן זה שהנהגתו היא שחורבן העולם יהיה אם ירצחו ויגנבו וכדומה. והגרי"ד זצ"ל הוסיף עפ"ז, דהנה מצינו במצוות שהם לזכר יציאת מצרים, ולכאורה הדבר הוא שמפני שהיה יציאת מצרים לכן נצטוונו במצוות לזכר בהם את יציאת מצרים. אבל האמת היא להיפך, שמפני שמצוות אלו צריכות להיות זכר ליציאת מצרים, לכן הוא דהיה יציאת מצרים והבן זאת.

10. דעת חכמה ומוסר חלק א מאמר כג ולכאורה למה ה' צריך לכל זה, דכפי שאנו מורגלים עד עתה להבין מצות התורה אין דבר זה מובן כלל, דהלא אפשר ה' שירד המן גם בשבת ויזהרו מללקוט וכן בהכנה מיום אחד לשני, ואיזה שייכות יש בין אזהרת התורה להטבעת המציאות? וזה מורה לנו את טעותנו בזה, דבאמת התורה והמציאות הם "אחד", והתורה קדמה לעולם, "איסתכל באוריתא וברא עלמא", ז"א שמציאות הבריאה והטבעתה מוצאה היא התורה הק

ערך המחשבה ללא מעשה

11. תלמוד בבלי מסכת יומא דף כט עמוד א הרהורי עבירה קשו מעבירה, וסימניך: ריחא דבישרא (המריח בשר צלי קשה לו ריח מאד, שמתאוה לו).

12. שו"ת הרב"ז חלק ב (אבן העזר) סימן כו ומצאתי בב"י אה"ע סי' כ"א שהביא בשם הר"י שכתב וז"ל: אסור מה"ת להרהר באשה אפילו פנויה, שעל הרהור עובר בלאו מה"ת שנאמר ונשמרת מכל דבר רע וכ"כ הב"ש אה"ע סי' כ"א סק"ב. הרי להדיא דהרהור עבירה היא מה"ת, ולא כהפמ"ג. וי"ל להעמיס זאת בכוונת דברי חז"ל יומא כ"ט א': הרהורי עבירה קשו מעבירה ע"ש ברש"י, דהכוונה בזה דהרהור הוא מדאורייתא אף בפנויה אף דהמעשה הוי בה דרבנן.

13. תלמוד בבלי מסכת נזיר דף כג עמוד א גמ'. ת"ר: אישה הפרם וה' יסלח לה - באשה שהפר לה בעלה והיא לא ידעה הכתוב מדבר, שהיא צריכה כפרה וסליחה. וכשהיה מגיע ר"ע אצל פסוק זה היה בוכה, ומה מי שנתכוון לעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר טלה - טעון כפרה וסליחה, המתכוון לעלות בידו בשר חזיר ועלה בידו בשר חזיר - על אחת כמה וכמה!

14. תלמוד בבלי מסכת קידושין דף מ עמוד א עבירה שעושה פירות - יש לה פירות, ושאין עושה פירות - אין לה פירות. מחשבה טובה מצרפה למעשה, שנאמר: אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו, מאי ולחושבי שמו? אמר רב אסי: אפילו חשב אדם לעשות מצוה, ונאנס ולא עשאה, מעלה עליו הכתוב כאילו עשאה. מחשבה רעה אין הקדוש ברוך הוא מצרפה למעשה,

15. חיד"א פתח עיניים והיינו דא"ר עקיבא: 'מי שנתכוון לעלות בידן בשר חזיר, ועלה בידו בשר טלה טעון כפרה', כלומר, דזה לא יש בו אלא מחשבה רעה, ואפילו הכי טעון כפרה, משום דחשב ועשה מעשה בכוונה רעה, אף דלפי האמת לא עשה מעשה רע, אפילו הכי נידון, כיון שעשה מעשה בכוונת איסור, מחשבה רעה זו שיש עמה מעשה

20. רד"ק ישעיהו פרק א פסוק יא
(יא) למה לי רוב זבחים - אף על פי שהיו מזבחים ומקטרים
בבמות היו מביאים גם כן קרבנו' לבית המקדש בחדשים
ובמועדי' והואיל ואתם עוזבים תורת' למה לי רוב זבחים כי
לא ציויתי אתכם עליהם אלא כדי שתזכרוני ותעלוני על לבבכם
תמיד ולא תחטאו, ואם חטאתם שתתודו עם הקרבן ותשובו
מדרכיכם הרעים ואלו עשיתם כן היו לי לריח ניחוח כמו שאמור
בתורה אבל עתה אני קץ בהם ומואסם כאדם השבע מן הדבר
שהוא קץ בו ומואסו, וזהו שאמר שבעתי עולות אלים ודם פרים
וכבשים וגו'

סיכום:

משה רבינו ציווה את בצלאל לעשות כלים ומשכן, בצלאל תמה
על הציווי להקדים את הכלים למשכן ושאל אם לא צווה קודם
לעשות משכן ואחר כך כלים. משה הודה לבצלאל ואמר: "שמא
בצל א-ל היית". הפער בין משה לבצלאל נבע מהפער בין
מחשבה למעשה. משה רבינו, מוסר התורה, מבטא את
התכלית, את הרעיון שלשמו אנו חיים ובצלאל הוא איש
המעשה שנותן לרעיון הגדול ביטוי במציאות.
בעולם המחשבה קודם עוסקים במהות. בעולם המעש קודם
עושים משכן ואחר כך מכניסים את הכלים.
בחיינו אנו צריכים לתת להיות מחוברים לתכלית, למהות, אך
חובתנו לדעת איך לבטא את התכלית בעולם העשייה. מחשבה
ללא עשייה ועשייה ללא מחשבה יוצרים מציאות מעוותת ובכדי
ליצור מציאות שלמה עלינו להיות גם בעולם המחשבה וגם
בעולם המעשה.

